

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการดำเนินการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา

1) ประชากร หมายถึง นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2/2551 ที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ จำนวน 1,044 คน แยกแต่ละอำเภอ ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนนักเรียนที่สูบบุหรี่จังหวัดแม่ฮ่องสอน ปีการศึกษา 2/2551

อำเภอ	จำนวน (คน)
เมือง	216
ปาย	175
ปางมะผ้า	61
ขุนยวม	156
แม่สะเรียง	206
แม่ลาน้อย	154
สบเมย	76
รวม	1,044

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1(2551)

2) ขนาดตัวอย่าง จำนวน 300 คน ซึ่งได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรตามแนวคิดของ Taro Yamane ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

$$\text{สูตรที่ใช้คือ } n = N/1+Ne^2$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อน (ร้อยละ 5)

$$\text{ดังนั้น } n = 1,044/1+1,044(0.05)^2$$

$$n = 289.20 \text{ คน หรือ ประมาณ } 300 \text{ คน}$$

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) โดยแต่ละขั้นตอนจะสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ดังนี้

ขั้นตอนแรก สุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คัดเลือกอำเภอที่มีโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพครบทั้ง 3 ระดับ ได้แก่ อำเภอเมือง และอำเภอแม่สะเรียง จำนวนตัวอย่างแต่ละอำเภอตามสัดส่วน ดังนี้

$$\text{ตัวอย่างอำเภอเมือง} = (216/422) \times 300 = 153.55 \text{ หรือ } 154 \text{ คน}$$

$$\text{ตัวอย่างอำเภอแม่สะเรียง} = (206/422) \times 300 = 146.45 \text{ หรือ } 146 \text{ คน}$$

ดังนั้น จะได้จำนวนตัวอย่างแต่ละอำเภอ ดังนี้

ตารางที่ 3.2 สัดส่วนตัวอย่างอำเภอเมืองและอำเภอแม่สะเรียง

อำเภอ	จำนวนประชากร(คน)	จำนวนตัวอย่าง(คน)
เมือง	216	154
แม่สะเรียง	206	146
รวม	422	300

ที่มา : จากการคำนวณ

จากตารางที่ 3.2 เนื่องจากจำนวนตัวอย่างของทั้ง 2 อำเภอมีความแตกต่างกันไม่เกินร้อยละ 5 จึงกำหนดจำนวนตัวอย่างอำเภอละ 150 คน

ขั้นตอนที่สอง คัดเลือกโรงเรียนในแต่ละอำเภอ โดยเลือกอำเภอละ 3 โรงเรียน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Sampling) ด้วยการจับสลาก

ขั้นตอนที่สาม คัดเลือกตัวอย่างจากแต่ละโรงเรียน ในแต่ละโรงเรียนกำหนดตัวอย่าง โรงเรียนละ 50 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบเจาะจงเฉพาะคนที่สูบบุหรี่ (Purposive Sampling)

ดังนั้น จะได้จำนวนตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 300 คน

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.1 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิ ดังนี้

1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ตามแบบสอบถามที่กำหนด โดยรายละเอียดที่ได้ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป พฤติกรรมเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ ปัจจัยที่มีผลต่อการสูบบุหรี่

2) ข้อมูลทุติยภูมิ ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ สถิติการสูบบุหรี่ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแม่ฮ่องสอน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน ข้อมูลทั่วไป เช่น บทความทางวิชาการ รายงานการวิจัย จากศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมการบริโภคยาสูบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยมหิดล และมูลนิธิธรรมรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิครั้งนี้ ได้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง ซึ่งพัฒนามาจากแบบสอบถามการสำรวจการสูบบุหรี่ในเยาวชนของโลก ในโครงการเฝ้าระวังขององค์การอนามัยโลก (Global Youth Tobacco Survey - GYTS) เป็นเครื่องมือ

โครงสร้างของแบบสอบถาม การศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพของผู้ปกครอง สถานที่ที่พักอาศัย

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ได้แก่ สูบบุหรี่ครั้งแรกเมื่ออายุเท่าไร ปริมาณที่สูบต่อเดือน แหล่งที่ซื้อประจำหรือวิธีการได้มาของบุหรี่ ราคาบุหรี่ที่สูบ ยี่ห้อบุหรี่ที่สูบ จำนวนเงินที่ใช้ซื้อบุหรี่ ช่วงเวลาที่สูบ สถานที่สูบบุหรี่

ส่วนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของบุหรี่ เป็นคำถามให้เลือกตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ จำนวน 10 ข้อ ได้แก่ การสูบบุหรี่ทำให้เกิดโรคมะเร็ง ควันบุหรี่เป็นอันตรายต่อผู้ใกล้ชิด

ส่วนที่ 4 ทศนคติต่อการสูบบุหรี่ ได้แก่ การสูบบุหรี่ทำให้หน้าสนใจ การสูบบุหรี่ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย คิดว่าจะเลิกสูบบุหรี่ตอนนี้ใช่หรือไม่ เคยคิดที่จะเลิกบุหรี่หรือไม่

3.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย เพื่อบรรยายสรุปลักษณะตัวแปรที่ศึกษา

2) การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression) ซึ่งมีแบบจำลอง ดังนี้

$$Q = \beta_0 + \beta_1 \text{OCCUPATION} + \beta_2 \text{INCOME} + \beta_3 \text{EXPENSES} + \beta_4 \text{YEAR} + \beta_5 \text{MEMBER} + \beta_6 \text{FRIEND} + \beta_7 \text{KNOWLEDGE} + \beta_8 \text{STOP}$$

โดยกำหนดให้

Q = ปริมาณการสูบบุหรี่ของเยาวชน (มวน/เดือน)

OCCUPATION = ตัวแปรหุ่นสำหรับอาชีพของผู้ปกครอง โดยมีค่าเป็น 0 เมื่อผู้ปกครองประกอบอาชีพที่ไม่มีรายได้ประจำ และมีค่าเป็น 1 เมื่อผู้ปกครองประกอบอาชีพที่มีรายได้ประจำ

INCOME = รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง (บาท/เดือน)

EXPENSES = ตัวแปรหุ่นสำหรับรายจ่ายในการซื้อบุหรี่ โดยมีค่าเป็น 0 เมื่อมีรายจ่ายในการซื้อบุหรี่ และมีค่าเป็น 1 เมื่อไม่มีรายจ่ายในการซื้อบุหรี่

YEAR = จำนวนปีที่สูบบุหรี่

MEMBER = ตัวแปรหุ่นสำหรับการมีสมาชิกในบ้านที่สูบบุหรี่ โดยมีค่าเป็น 0 เมื่อไม่มีสมาชิกในบ้านสูบบุหรี่ และมีค่าเป็น 1 เมื่อมีสมาชิกในบ้านที่ไม่ใช่ผู้ตอบแบบสอบถามที่สูบบุหรี่

FRIEND = ตัวแปรหุ่นสำหรับการมีเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่ โดยมีค่าเป็น 0 เมื่อไม่มีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่ และมีค่าเป็น 1 เมื่อมีเพื่อนสนิทสูบบุหรี่

KNOWLEDGE = ตัวแปรหุ่นสำหรับความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของบุหรี่ โดยมีค่าเป็น 0 เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยบุหรี่ และมีค่าเป็น 1 เมื่อไม่มีความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของบุหรี่ โดยวัดความรู้จากคำถามจำนวน 10 ข้อ ถ้าตอบถูกตั้งแต่ 6 ข้อขึ้นไป ประเมินผลว่ามีความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของบุหรี่

STOP = ตัวแปรหุ่นสำหรับความคิดที่จะเลิกบุหรี่ โดยมีค่าเป็น 0 เมื่อมีความคิดที่จะเลิกบุหรี่ และมีค่าเป็น 1 เมื่อไม่มีความคิดที่จะเลิกบุหรี่

โดยมีสมมติฐานดังนี้

1.การมีผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพที่มีรายได้ประจำ เช่น ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ พนักงานเอกชน น่าจะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้สูบบุหรี่สูบในปริมาณมากกว่าการมีผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพที่ไม่มีรายได้ประจำ เช่น เกษตรกร รับจ้างทั่วไป เพราะผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพที่มีรายได้ประจำ จะให้เงินบุตรหลานสำหรับใช้จ่ายปริมาณที่แน่นอนและมากกว่าผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพที่ไม่มีรายได้ประจำ

2.รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง น่าจะมีผลในทางบวกเช่นเดียวกับสินค้าทั่วไป คือ หากรายได้สูงขึ้น ก็จะสามารซื้อบุหรี่ในปริมาณที่มากขึ้น

3.ผู้ที่ไม่มีรายจ่ายในการซื้อบุหรี่ แต่ได้บุหรี่มาสูบโดยวิธีการขอกจากผู้อื่น หรือมีผู้อื่นให้บุหรี่ น่าจะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้สูบบุหรี่สูบในปริมาณมากขึ้น

4.จำนวนปีที่สูบบุหรี่ น่าจะมีผลในทางบวก เนื่องจากบุหรี่เป็นสินค้าเสพติด ยิ่งสูบนานวันเข้า น่าจะสูบในปริมาณที่มากขึ้น

5.การมีสมาชิกในบ้านที่สูบบุหรี่ น่าจะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้สูบบุหรี่สูบในปริมาณมาก เพราะเมื่อเห็นผู้ใกล้ชิดสูบบุหรี่เป็นประจำ ทำให้เห็นว่าการสูบบุหรี่เป็นกิจกรรมปกติ และก่อให้เกิดอาการอยากสูบบ่อยมากขึ้น

6.การมีเพื่อนสนิทที่สูบบุหรี่ น่าจะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้สูบบุหรี่สูบในปริมาณมาก เพราะเมื่อเพื่อนสูบบุหรี่เป็นประจำ อิทธิพลของเพื่อนจะโน้มน้าวให้เกิดการสูบบุหรี่

7.การไม่มีความรู้เกี่ยวกับโทษพิษภัยของบุหรี่ น่าจะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้ใช้สูบบุหรี่ สูบในปริมาณมาก เพราะเข้าใจว่าบุหรี่เป็นเหมือนสินค้าทั่วไป ไม่มีโทษต่อตนเองและผู้อื่น ยิ่งสูบบ่อยยิ่งได้รับความพึงพอใจมาก

8.ถ้าไม่มีความคิดที่จะเลิกบุหรี่ น่าจะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้ผู้สูบบุหรี่ สูบในปริมาณมาก เพราะมีทัศนคติว่าการสูบบุหรี่เป็นการช่วยผ่อนคลาย ทำให้ผ่อนคลาย ไม่ได้ตระหนักถึงโทษพิษภัยของบุหรี่ จึงไม่ต้องการลดหรือเลิกบุหรี่